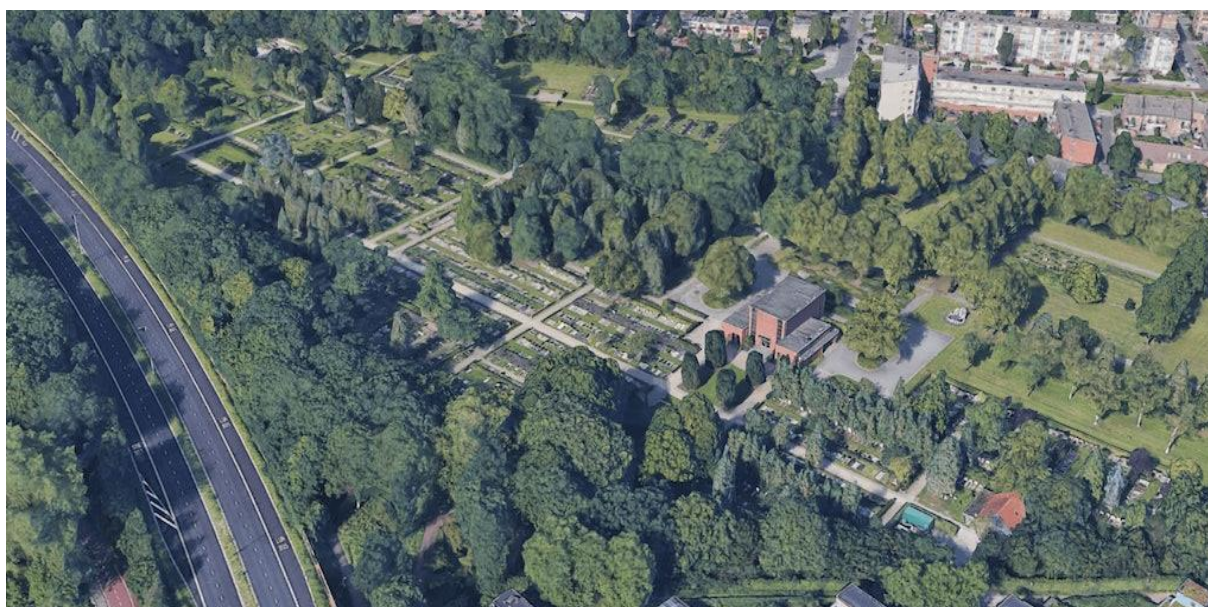

Integraal Programma van Eisen

Ruimtelijke inpassing en gebruik islamitische begraafplaats Tolsteeg

28 januari 2026
Definitief

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Inhoud

Inhoud 2

1	Inleiding	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Het initiatief: recht op een eigen begraafplaats	5
1.3	Raadsbesluit met enkele uitgangspunten	5
1.4	Omvang perceel islamitische begraafplaats	6
1.5	Totstandkoming IPvE en proces	7
1.6	Leeswijzer	7
2	Huidige situatie	8
2.1	Plangebied	8
2.2	De bestemming	8
2.3	Historie	9
2.4	Huidige inrichting	9
2.5	Huidig gebruik en ruimen graven	10
2.6	Bereikbaarheid en parkeren	10
2.7	Openings- en begraaftijden	11
2.8	Nevenfuncties en relatie met projecten in de omgeving	11
3	Gemeentelijk beleid en ambities	13
3.1	Gezond Stedelijk Leven voor iedereen	13
3.2	Groen en cultuurhistorie	13
3.3	Bereikbaarheid en parkeren	14
4	Uitgangspunten	15
4.1	Gemeentelijke uitgangspunten	15
4.1.1	Ruimtelijke uitgangspunten	15
4.1.2	Technische uitgangspunten	16
4.2	Medegebruik	20
4.2.1	Uitgesloten van (mede)gebruik	20
4.2.2	Beheerovereenkomst	20
4.2.3	Medegebruik voorzieningen	20
5	Ontwerptoelichting schetsontwerp	21
5.1	Uitgangssituatie	21
5.2	Hoofdopzet	21
5.3	Groene eilanden	21
5.4	Entree	21

5.5	Graven	21
6	Verantwoordingsproces	22
6.1	Participatieproces	22
6.2	Samenwerkingsproces	22
7	Uitvoerbaarheid	24
7.1	Economische uitvoerbaarheid	24
7.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	24
8	Vervolgtraject	25
Bijlage 1 Tekening aanwijzingsbesluit		26
Bijlage 2 Indicatieve verkooptekening		27
Bijlage 3 Inrichtingstekening VUMO (concept)		26

Bijlage 3 Inrichtingstekening VUMO (concept)

1 Inleiding

1.1 Inleiding

In februari 2022 heeft de gemeenteraad het besluit genomen om een deel van de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg aan te wijzen als bijzondere (islamitische) begraafplaats. De grond wordt uitgegeven aan VUMO (Verenigde Utrechtse Moslims). VUMO realiseert, exploiteert en beheert hun eigen islamitische begraafplaats. Het bestemmingsplan wordt niet aangepast: er is (slechts) sprake van een omzetting van gemeentelijke begraafplaats tot bijzondere begraafplaats.

In dit Integraal Programma van Eisen (IPvE) is beschreven onder welke ruimtelijke en technische voorwaarden de gemeente de grond aan VUMO wenst uit te geven. Daarnaast is weergegeven waar de eigendomsgrenzen (de erfgronden) van de begraafplaats komen te liggen. In het raadsbesluit is daarover alleen een indicatie afgegeven. Het niet door de raad aangewezen deel blijft gemeentelijke begraafplaats.

1.2 Het initiatief: recht op een eigen begraafplaats

VUMO heeft in het voorjaar van 2020 de gemeente Utrecht verzocht hen te helpen bij het realiseren van een eigen, islamitische begraafplaats. VUMO is een kerkgenootschap. Elk kerkgenootschap heeft het wettelijke recht om te beschikken over een eigen begraafplaats. In Nederland en ook in Utrecht treffen we naast algemene ook katholieke, gereformeerde en joodse begraafplaatsen aan.

Volgens de Wet op de lijkbezorging (Wlb) kan een kerkgenootschap, op zijn verzoek, een perceel grond onder redelijke voorwaarden in eigendom verwerven. De minimale oppervlakte van het perceel dient in redelijke mate in overeenstemming te zijn met het aantal leden van het kerkgenootschap. De wet volgt hierbij de redenering dat een kerkgenootschap met een beperkt aantal leden over een 'kleine' begraafplaats mag beschikken en een kerkgenootschap met veel leden over een 'grote' begraafplaats. De oppervlakte van de door de gemeenteraad aangewezen locatie op Tolsteeg voldoet aan deze voorwaarden voor wat betreft de achterban die VUMO vertegenwoordigt.

1.3 Raadsbesluit met enkele uitgangspunten

Op 3 februari 2022 heeft de raad besloten om in te stemmen met het verzoek van VUMO om grond aan te wijzen voor het hebben, aanleggen en in standhouden van een bijzondere (islamitische) begraafplaats.

In het raadsbesluit is een aantal uitgangspunten opgenomen. Deze zijn:

- De locatie voor de islamitische begraafplaats maakt (nu nog) deel uit van de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg. De ruimtelijke bestemming "begraafplaats" wordt niet gewijzigd. Voor dit deel van de begraafplaats is sprake van een omzetting van een gemeentelijke naar particuliere begraafplaats.
- De gemeente levert het terrein 'bouwrijp' op, zodat het geschikt is voor het beoogde gebruik. Dit betekent dat de locatie voorafgaand aan de gronduitgifte aan VUMO door de gemeente bovengronds en ondergronds is geruimd. Er zijn inmiddels geen algemene graven meer in gebruik op deze locatie.
- De gemeente past, indien nodig, het terrein rondom en grenzend aan de uit te geven locatie aan.
- VUMO richt het terrein zelf in, nadat het door hen is verworven.

- VUMO is een kerkgenootschap en een kerkgenootschap heeft binnen de wettelijke kaders autonomie inzake de inrichting van haar begraafplaats. VUMO bepaalt dus het aantal en de ligging van de uit te geven graven en de voorwaarden van grafuitgifte (zoals tarief en de termijn van grafrust). VUMO heeft zich daarbij te houden aan de regels uit de Wet op de lijkbezorging en het Besluit op de lijkbezorging. In dit Besluit staan onder meer regels over de afstand van graven onderling (artikel 5) en de afstand tot de erfscheiding van de begraafplaats (artikel 6).
- De islamitische begraafplaats is primair een voorziening voor de Utrechtse moslims.
- De oppervlakte van het uit te geven terrein is daarop afgestemd (hieronder meer daarover). VUMO zal in beginsel niet weigeren om een Utrechtse moslim te begraven.¹

De door de raad vastgestelde indicatietekening is vernietigd door de provincie. De provincie heeft een nieuwe tekening vastgesteld. Zie bijlage 1. Deze tekening geeft met kleuren de maximale oppervlakte van de als islamitische begraafplaats in te laten richten locatie weer en bestaat uit drie delen:

1. gele perceel: Een deel waarop door VUMO begraven kan worden (ongeveer 7.940 m²). Op dit deel staat een aantal bomen waaronder niet kan worden begraven. De resterende netto oppervlakte waarin wel kan worden begraven is ongeveer 6.400 m²;
2. rode perceel: Aan twee zijden van dit deel een talud met groenstrook (struiken en bomen) waarop niet begraven mag worden (ongeveer 1.460 m²).
3. blauwe perceel: Een deel 'nader te bepalen' ten behoeve van onder meer de ingang tot de islamitische begraafplaats en eventueel kleinschalig parkeren (ongeveer 1.650 m²).

In dit IPvE worden de eisen gesteld voor het aangewezen gebied en is een indicatieve verkooptekening opgenomen. Na doorlopen van de Didam-procedure en toetsing van de voorgenomen verkoop door het Bibob-team worden deze erfgrenzen vastgelegd in een uitgifteovereenkomst.

1.4 Omvang perceel islamitische begraafplaats

In bijlage 2 is de indicatieve verkooptekening opgenomen, waarin de erfgrenzen van de door provincie vastgestelde indicatietekening zijn overgenomen voor het rode (groenstrook) en gele perceel (begraafplaats). Voor het blauwe perceel deel zijn gemeente en VUMO overeengekomen dat de op het terrein aanwezige parkeerplaatsen en het deel van de groenstrook dat direct grenst aan deze parkeerplaatsen bij de gemeente blijven, aangezien deze parkeerplaatsen en een aantal voorzieningen in dat stuk groenstrook een functie vervullen voor de hele begraafplaats Tolsteeg.

Het aan VUMO te verkopen perceel bedraagt in totaal 10.495 m²:

- 7.940 m² ten behoeve van begraven (gele perceel)
- 1.460 m² groenstrook langs de begraafplaats (rode perceel)
- 1.094 m² ten behoeve van toegang en berging (blauwe perceel - deels)

Het aan VUMO beschikbaar te stellen oppervlakte ten behoeve van begraven bedraagt netto ongeveer 6.400 m² (= omvang van het gele perceel minus de oppervlakte onder bomen waar niet begraven mag worden). Deze omvang komt overeen met de oppervlakte waar VUMO wettelijk (ten minste) recht op heeft. Een kerkgenootschap zoals VUMO heeft recht op een 'zodanige uitgestrektheid' 'als in verband met de plaatselijke sterkte van dat kerkgenootschap redelijk is te achten'. Omdat VUMO ten tijde van de aanvraag over (maximaal) 30.000 Utrechtse leden beschikt en er in gemeente Utrecht op dat moment (2021) 358.000 mensen wonen, is de relatieve 'plaatselijke sterkte' van VUMO circa 8%.

¹ Daarnaast zijn en blijven er twee islamitische grafvakken op de gemeentelijke begraafplaatsen. Vanzelfsprekend zijn deze bedoeld voor moslims, maar de gemeente controleert niet de herkomst of het geloof van de overledene.

De som van de netto begraafoppervlakte van de vier gemeentelijke begraafplaatsen bedraagt ruim 65.000 m². Daarmee is de netto 'uitgestrektheid' van de locatie ongeveer 10% van het gemeentelijk netto areaal begraafplaatsengrond. De netto oppervlakte van de aangewezen locatie is daarmee in 'redelijke' mate overeenkomstig het wettelijk recht van VUMO.

1.5 Totstandkoming IPvE en proces

Het concept IPvE is in de periode februari 2022 - oktober 2023 tot stand gekomen door inbreng vanuit de ambtelijke organisatie, gesprekken met omwonenden en VUMO. Het concept IPvE is destijds ook voorgelegd aan enkele omwonenden die hebben aangegeven te willen meedenken en aan VUMO voor eventuele op- en aanmerkingen en aanvullingen.

Op 24 oktober 2023 heeft het college het concept IPvE vrijgegeven voor inspraak. De reacties op het IPvE zijn verzameld in de reactienota. Nadat er ook overeenstemming is bereikt met VUMO over de verkoopvoorwaarden is het definitieve IPvE in februari 2026 ter vaststelling aangeboden aan het college.

Op basis van het vastgestelde IPvE wordt door VUMO een inrichtingsplan gemaakt en sluiten gemeente en VUMO de uitgifteovereenkomst. Ook wordt een beheerovereenkomst gesloten met een aantal praktische afspraken. De randvoorwaarden uit dit IPvE worden overgenomen in deze overeenkomsten.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de huidige situatie van het plangebied beschreven. In hoofdstuk 3 is het gemeentelijk beleid en de ambities beschreven. De uitgangspunten per beleidsveld zijn in hoofdstuk 4 opgenomen. De verantwoording, uitvoerbaarheid en het vervolgtraject staan beschreven in de laatste drie hoofdstukken. Als bijlagen zijn de indicatieve aanwijzingstekening en verkooptekening opgenomen.

2 Huidige situatie

2.1 Plangebied

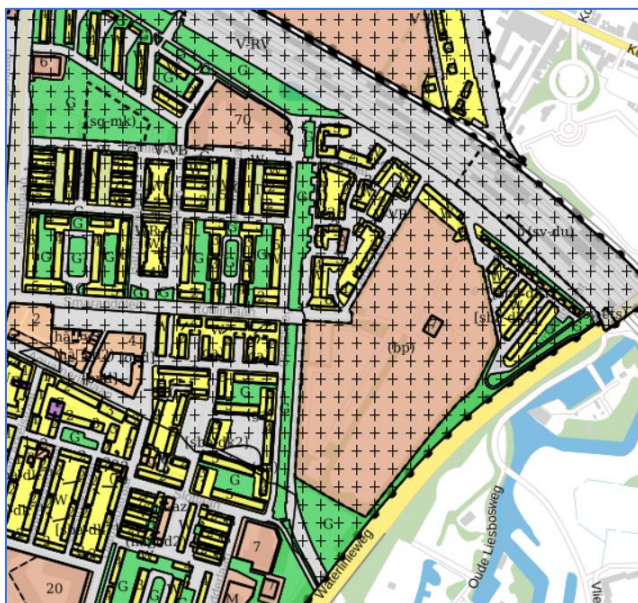
Het plangebied grenst aan de Bokstraat en aan de tuinen van de huizen aan het Houtensepad. Het beslaat het terrein dat wordt uitgegeven aan VUMO én uit de directe omgeving hiervan. Deze directe omgeving speelt een rol bij het gebruik van de islamitische begraafplaats (zoals de parkeerplaats, toegangswegen, aula en hekwerken).

De als islamitische begraafplaats aangewezen locatie is onderdeel van de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg, aan de Maansteenweg 1 in de Bokkenbuurt in de wijk Zuid. Tolsteeg is de grootste van de vier gemeentelijke begraafplaatsen en heeft een totale oppervlakte van 83.037 m² (ruim 8 hectare). De begraafplaats is verdeeld in een groot aantal grafvakken. De toekomstige islamitische begraafplaats komt op het huidige grafvak 310. Dat grafvak is niet meer in gebruik, de grafrechten zijn vervallen en veel van de graven zijn al geruimd.

Op de begraafplaats Tolsteeg staan een aula, een werkloids en het kantoor voor de gemeentelijke begraafplaatsbeheerders. De gehele begraafplaats bestaat uit meerdere kadastrale percelen en is in eigendom van de gemeente Utrecht.

2.2 De bestemming

De locatie ligt in het vigerende bestemmingsplan 'Watervogelbuurt, Hoograven, Tolsteeg' (vastgesteld op 25 oktober 2012) en heeft bestemming maatschappelijke doeleinden met de aanduiding begraafplaats. Dit betekent dat op deze locatie activiteiten mogen worden uitgevoerd met betrekking tot begraven, met aan deze activiteiten ondergeschikte en daarmee samenhangende kantoor- en opslagruimte. Zelfstandige kantoren zijn niet toegestaan. Bij deze bestemming behoren verkeers-, parkeer- en groenvoorzieningen, nutsvoorzieningen, water, tuinen, erven en terreinen.

Figuur 1: uitsnede bestemmingsplan

De bestemming wordt bij de uitgifte van het terrein aan VUMO niet aangepast; het gebruik is en blijft begraafplaats. Er wordt bij de bestemming geen onderscheid gemaakt tussen een gemeentelijke en een bijzondere begraafplaats.

Volgens het bestemmingsplan mogen bouwwerken alleen binnen een bouwvlak gebouwd worden. Binnen het uit te geven terrein is geen bouwvlak aanwezig. Het is wel toegestaan om een bouwwerk van ondergeschikte aard (zoals bijv. een berging of een fietsenstalling) te realiseren binnen de huidige bestemming. Dit bouwwerk mag een maximale oppervlakte beslaan van 20 m² met een maximale hoogte van 3,00 m.

2.3 Historie

Ten behoeve van dit project is in mei 2022 de Notitie cultuurhistorie begraafplaats Tolsteeg opgesteld. De gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg is in de periode 1931 – 1933 aangelegd. Het terrein bestond daarvoor uit onbebouwde grond, ten zuiden van de spoorweg Utrecht-Den Bosch en bij het Oude Houtensepad. De enige bebouwing in de nabijheid was een klein aantal huizen rond de Bokstraat (Bokkenbuurt). Tolsteeg was toen de derde gemeentelijke begraafplaats, maar de eerste aan deze zijde van de spoorlijn. Bij de aanleg van de begraafplaats werd rekening gehouden met toekomstige stadsuitbreidingen. De geplande woonbebouwing van de nieuwe wijk Tolsteeg - Hoograven is in de jaren vijftig gerealiseerd. De eigenlijke begraafplaats is rechtlijnig en functioneel van opzet. Er is sprake van strakke symmetrie en rechte lanen. Ook de vakverdeling is rechtlijnig.

Aan de westzijde ligt vanaf de oorspronkelijke hoofdingang (nu gesloten) van noord naar zuid over de gehele begraafplaats een lange laan. Deze laan maakte als westelijke begrenzing van het oorspronkelijke deel van de begraafplaats deel uit van de omzoming 'door een gordel van plantsoen' en wordt gekenmerkt door een doorlopende boomstructuur.

In de tweede helft van de jaren zestig is begraafplaats Tolsteeg uitgebreid met het gedeelte wat nu is aangewezen als locatie voor de islamitische begraafplaats. Voor deze uitbreiding is het terrein met enkele meters opgehoogd met goed doorlatende grond (zand) om het verteringsproces van de stoffelijke resten te bevorderen. De inrichting is sober en heeft geen relatie met het oorspronkelijke ontwerp. Het ontwerp en de functie voor de uitbreiding is nu nog goed herkenbaar, zoals het padenstelsel, de twintig meter brede groenzone aan de zijde van de Bokstraat en het Houtensepad en het gebruik van dit terreindeel voor algemene graven met een grafrusttermijn van 10 jaar. De grens met het oudere (oorspronkelijke) deel wordt vanaf dan gevormd door een doorlopende groenrand.

De route van de oorspronkelijke ingang naar het ontvangstgebouw is nauwelijks nog herkenbaar. De oorspronkelijke aanleg uit 1931-33 en de nieuwe uitleg van 1966 lopen in elkaar over. Van de oorspronkelijke geplante taxussen bij de oude entree is er nu nog maar één over.

2.4 Huidige inrichting

Het uit te geven perceel bestaat hoofdzakelijk uit gras met hierop verspreid solitaire bomen. Aan twee zijden (de buitenzijde) is het perceel omzoomd met een groenstrook bestaande uit heesters en (voornamelijk) lindenbomen. Hoogstwaarschijnlijk zijn de aanwezige bomen op de locatie voor de islamitische begraafplaats kort na de oplevering en ophoging van het terrein, midden jaren '60, geplant en zijn dus inmiddels zestig jaar oud. Op het uit te geven perceel ten behoeve van begraven staan een Noorse esdoorn, een cipres, een zwarte berk, een sierkers, een hazelaar en drie naast elkaar staande elzen.

Op het terrein zijn asfalt paden aanwezig, die weliswaar wat ouder zijn maar nog in goede staat verkeren. Aan het begin van het perceel, aan de linkerzijde van het hoofdpad, bevindt zich een kleine verharde parkeerplaats (klinkerverharding) met plaats voor 8 auto's. Hier staan over het algemeen auto's voor de begraafplaatsmedewerkers of in geval van een uitvaart van de uitvaartondernemer. Op het terrein staat tenslotte nog een bank, deels afgeschermd met een lage haag.

In de grond, op 0,8 meter diep, ligt vanaf de huidige ingang van de begraafplaats een waterleiding t.b.v. een aantal kranen c.q. waterpunten op en naast de locatie voor de islamitische begraafplaats.

Het perceel is opgehoogd om het verteringsproces van de stoffelijke resten te bevorderen. Volgens landelijke regelgeving ligt de diepst begraven kist 0,3 meter boven de gemiddeld hoogste grondwaterstand. Door de ophoging ligt het maaiveld van de locatie circa 2 - 3 meter hoger dan de aangrenzende Bokstraat en de achtertuinen van de woningen aan het Houtensepad. Het perceel ligt ook iets hoger dan de rest van de gemeentelijke begraafplaats.

2.5 Huidig gebruik en ruimen graven

De aangewezen locatie wordt geschikt gemaakt om in gebruik te nemen als bijzondere (islamitische) begraafplaats. In de jaren '80 en '90 was dit terreindeel nog volop in gebruik en lag het bijna vol met grafstenen voor algemene graven. Door de veranderde begraafcultuur sindsdien, waarbij steeds meer wordt gecremeerd en steeds minder wordt begraven, neemt de behoefte aan grond om te begraven in Utrecht af. Deze structurele afname is sinds het begin van deze eeuw duidelijk zichtbaar op het aangewezen perceel grond. De locatie is voor het overgrote deel bovengronds (dat zijn de grafbedekkingen) al zeker 15 jaar vrijwel niet meer in gebruik. Alle graftermijnen op het perceel zijn verlopen en alle bovengrondse grafbedekking is verwijderd.

Ongeveer 50% van het aangewezen perceel is ondergronds geruimd, al is het mogelijk dat daar nog kleine kist- en botrestanten aanwezig zijn. Het overige gedeelte van de uit te geven locatie is (nog) niet ondergronds geruimd. Het betreft hier verzamelgraven en individuele twee- en/of drie-diepe graven. In het eerste kwartaal van 2026 worden deze grafresten geruimd. Hierbij worden de aanwezige kist- en stoffelijke restanten door een daartoe gespecialiseerd bedrijf bijeen gebracht (gezeefd) en elders op de gemeentelijke begraafplaats in een verzamelgraf begraven.

Waarschijnlijk bevinden zich onder de zwarte berk, de cipres en de hazelaar nog botrestanten. Deze drie bomen zijn op voormalige algemene graven, 3 diep, geplant. Onder de drie elzen bevinden zich mogelijk ook nog botrestanten. Onder de sierkers verwachten we, gezien de leeftijd van de boom, geen botrestanten. De botrestanten onder de bomen worden niet geruimd. Onder deze bomen mogen geen (nieuwe) graven komen en de bomen dienen behouden te blijven.

2.6 Bereikbaarheid en parkeren

Begraafplaats Tolsteeg is goed bereikbaar met de fiets, auto en het openbaar vervoer. Op enkele minuten lopen ligt de bushalte Robijnlaan en het dichtstbijzijnde treinstation is Utrecht Vaartsche Rijn, op ongeveer 1,2 km afstand (circa 15 minuten lopen).

De begraafplaats beschikt over een eigen parkeerplaats voor bezoekers van een uitvaart. Deze ligt vlak bij de ingang van de begraafplaats en heeft een capaciteit van 46 auto's. De parkeerplaats is afgesloten met een hekwerk en wordt door de begraafplaatsbeheerder alleen voor bezoekers van een uitvaart

geopend. Bij uitzondering (bijvoorbeeld voor iemand die slecht ter been is) wordt de parkeerplaats achter de slagboom beschikbaar gesteld.

2.7 Openings- en begraaftijden

De gemeente hanteert voor de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg de volgende tijden:

Openingstijden voor bezoek:

- Zomertijd van 08:00 tot 20:00 uur
- Wintertijd van 08:00 tot 17:00 uur
- Op alle dagen van de week.

De islamitische begraafplaats sluit aan bij deze openingstijden voor bezoekers.

Mogelijkheden om te begraven:

Op de huidige begraafplaats mag alleen begraven worden op werkdagen tot 16.00 uur en zaterdag tot 15.00 uur, uitgezonderd zon- en (christelijke) feestdagen.

Voor de islamitische begraafplaats geldt straks dat de begraaftijden moeten vallen binnen de bezoekerstijden. Uitgangspunt voor moslims is dat een begrafenis zo snel mogelijk plaats vindt. Daarmee is een begrafenis op een zondag of (christelijke) feestdag ook mogelijk en wijken de begraaftijden af van de tijden die op de algemene begraafplaats gelden.

2.8 Nevenfuncties en relatie met projecten in de omgeving

Naast de primaire functie begraven en de cultuurhistorische waarde heeft begraafplaats Tolsteeg (en daarmee de toekomstige islamitische begraafplaats) een aantal 'nevenfuncties' of -waarden. Deze hebben betrekking op de ecologie, landschapswaarde, recreatief gebruik (wandelen in een parkomgeving), het kunnen ontsnappen aan de drukte van de stad, ontmoeten, zingeving, rouwverwerking en het kunnen uiten van verdriet. Bij de uitwerking van dit IPvE houden we rekening met deze nevenfuncties.

Er zijn in de directe nabijheid twee andere projecten gepland, namelijk de nieuwbouw van de loods op het gemeentelijk deel van de begraafplaats en het realiseren van een entree voor voetgangers aan de Laan van Kovelswade ten behoeve van een wandelroute over de begraafplaats (groen ommetje). Ook wordt een fietsroute onderzocht, die gedurende openingstijden tussen de oude en nieuwe entree van de algemene begraafplaats komt te lopen.

Islamitisch begraven

Bij een islamitische begraafplaats is een aantal zaken belangrijk:

Eeuwigdurende grafrust

Dus de graven worden niet geruimd.

De richting van de graven

De ligging van de graven is georiënteerd op Mekka. De overledene wordt in een witte doek gewikkeld en op de rechterzij in het graf geplaatst. Daarop wordt het graf afgesloten en afgedekt met aarde. De grafbedekking is eenvoudig en ingetogen.

Er wordt 1-graf diep begraven, een graf is circa 1,5 meter diep. De onderlinge afstand tussen de graven is minimaal 30 cm (landelijke regelgeving).

Er wordt op deze begraafplaats geen gebruik gemaakt van permanente bekisting.

Het tijdstip van begraven

Een islamitische begrafenis vindt na het middaggebed plaats. De tijd van het middaggebed is wanneer de zon op zijn hoogste punt staat. In Utrecht varieert dat tussen 12:30 uur (meest vroege periode, wintertijd) en 14:00 (meest late periode, zomertijd). Het dodengebed wordt direct gebeden na het middaggebed. Het middaggebed vindt in de regel plaats in de moskee. In zeer uitzonderlijke gevallen kan het gebed op de begraafplaats worden uitgevoerd. Het dodengebed is kort en wordt staand uitgevoerd. Na dit dodengebed vertrekt een kleinere delegatie van familie en nabestaanden naar de begraafplaats voor de teraardebestelling. Begravenissen zullen dus in beginsel 's middags plaatsvinden, ergens tussen 13:00 en 15:00 uur, maar kunnen ook na het namiddaggebed plaatsvinden (namiddag of begin avond).

Begraven gebeurt in stilte en rust. Het gebed en begraven duren samen ten hoogste een half uur.

Voor moslims is het belangrijk dat een overledene zo snel mogelijk wordt begraven. Volgens de wet op de lijkbezorging mag er niet binnen 24 uur begraven worden, zonder toestemming. De gemeente en VUMO zullen hierover in overleg gaan.

Bezoekers islamitische begraafplaats

Op de islamitische feestdagen zoals het offerfeest en ramadanfeest wordt de begraafplaats door meer mensen bezocht. Zo ook voor of na het vrijdaggebed. Deze momenten vallen binnen de bezoekersuren. Het bezoek van de graven is altijd in rust en stilte, met respect voor alle doden.

3 Gemeentelijk beleid en ambities

3.1 Gezond Stedelijk Leven voor iedereen

Dit IPvE formuleert uitgangspunten die bijdragen aan de gemeentelijke ambities voor gezond stedelijk leven, het leidend thema binnen de ruimtelijke strategie van onze stad. Utrecht groeit en is een aantrekkelijke stad. Prettig om in te wonen, met veel groen en natuur. Dit moet zo blijven. Utrecht wil een stad zijn waarin gezondheid en leefbaarheid voorop staan. We sluiten met de uitgangspunten voor de ontwikkeling van de islamitische begraafplaats aan bij de volgende opgaven voor de toekomst:

- Verdichten en vergroenen in balans;
- Duurzame mobiliteit;
- Gezondheid, veerkracht en gelijke kansen;
- Utrecht, stad voor iedereen.

3.2 Groen en cultuurhistorie

Groen, water en een prettige leefomgeving in en om de stad zijn belangrijk. Het maakt ons gezond en gelukkig en draagt bij aan een betere omgeving om in te leven. Ook zorgt groen ervoor dat het (veranderende) klimaat goed blijft. Het is belangrijk dat we in onze snelgroeiende stad letten op het juiste evenwicht tussen woningen en natuur en we willen daarom zorgen voor voldoende (bereikbaar) groen. Uitgangspunt is om alle mogelijkheden te benutten om het huidige groen te behouden en extra groen in het gebied toe te voegen. Dat geldt zeker ook voor onze begraafplaatsen. Begraafplaats Tolsteeg maakt onderdeel uit van de Groenstructuur Utrecht.

De oorspronkelijke aanleg van de modernistische jaren dertig stijl begraafplaats met de lange lijnen en symmetrische assen heeft een hoge cultuurhistorische waarde. Dit geldt ook voor de architectuurhistorische waarde van het ontvangstgebouw en de oude entree. Het past in de historische reeks van openbare begraafplaatsen met een voor die tijd kenmerkende opzet en aanleg. Het uitgangspunt is behoud en waar mogelijk versterken van dit oorspronkelijke deel van de begraafplaats. Dit gedeelte valt buiten het aan VUMO te verkopen perceel.

De begraafplaatsuitbreiding uit de jaren zestig, waar de aangewezen locatie voor de islamitische begraafplaats deel van uitmaakt, heeft geen bijzondere cultuurhistorische waarde met uitzondering van de groene omzoming en de lange zichtlijn.

Bestaande bomen dienen duurzaam in stand te worden gehouden en aan het einde van de levensduur te worden vervangen door inheemse boomsoorten. Dit betekent aandacht voor verzorging bovengronds, maar zeer zeker ook ondergronds. Geen verdichting, geen graafwerkzaamheden en geen opslag onder de kroonprojectie. Bomen die niet op de huidige locatie behouden kunnen worden, worden bij voorkeur (indien mogelijk) verplant. Als beide opties niet mogelijk zijn, dan moeten vervangende bomen worden geplant. Versterken van de natuur in de stad is uitgangspunt bij alle ruimtelijke initiatieven. Door diervriendelijk te bouwen (indien nodig) komt extra capaciteit aan verblijf- en nestplaatsen voor flora en fauna in de stad beschikbaar en wordt een bijdrage geleverd aan het vergroten van de biodiversiteit in de stad. Dit betekent dat een eventueel bouwwerk ingepast moet worden in het groen en gebruik moet worden gemaakt van inheemse beplanting.

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Dit betekent dat bij aanpassingen aan of in de openbare ruimte het plangebied moet worden onderzocht of op of nabij het plangebied beschermd

dieren en planten aanwezig zijn en of voor de werkzaamheden een ontheffing nodig is. Voor de islamitische begraafplaats is dit niet nodig vanwege de beperkte veranderingen.

Naast de landelijk beschermde soorten heeft Gemeente Utrecht ook een Utrechtse soortenlijst. Deze soorten zijn kenmerkend voor de Utrechtse biodiversiteit en proberen we te stimuleren in de stad. Het plangebied is geschikt voor de Utrechtse egel. Om het plangebied geschikt te houden voor de egel moet gezorgd worden dat de locatie toegankelijk is voor de egel.

Er is geen sprake van archeologische waarde in het opgehoogd terrein. Bij begraven wordt niet tot in de oorspronkelijke bodem gegraven.

3.3 Bereikbaarheid en parkeren

Om Utrecht gezond en bereikbaar te houden geven we voorrang aan schone manieren van vervoer die zo min mogelijk ruimte gebruiken zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer. Op deze manier houden we de lucht schoner en de straat rustiger en veiliger. We sluiten zoveel als mogelijk aan bij de bestaande voorzieningen voor begraafplaats Tolsteeg. Daarnaast stimuleren we bezoekers gebruik te maken van het openbaar vervoer en de fiets.

Op de gemeentelijke begraafplaats Tolsteeg vinden één of twee begrafenissen plaats per week (cijfers zijn uit 2022). VUMO heeft aangegeven dat zij ook rekening houden met maximaal twee uitvaarten per week (in beginsel op jaarbasis 20 uitvaarten tot maximaal 100 uitvaarten per jaar). Het aantal begrafenissen op Tolsteeg zal dus enigszins toenemen, na een afname in de afgelopen jaren. De huidige parkeerplaats biedt ruim voldoende parkeerplek tijdens begrafenissen. Op basis van de tellingen tijdens islamitische begrafenissen elders verwachten we dat de beschikbare plekken straks ook voldoende zijn. Het gebruik past binnen de parkeernormen en zal niet tot parkeeroverlast leiden. Met VUMO worden afspraken gemaakt over het gebruik van deze parkeerplaats, bijvoorbeeld om te voorkomen dat er twee uitvaarten tegelijkertijd plaats vinden.

In de omgeving van de begraafplaats kan nu nog gratis geparkeerd worden. De bedoeling is dat op termijn geheel Utrecht betaald parkeren gaat worden. Dat zal gefaseerd ingevoerd gaan worden.

Naast de grote parkeerplaats is er een kleine parkeergelegenheid op de begraafplaats zelf. Deze is bedoeld voor de begraafplaatsmedewerkers en voor bijv. een uitvaartondernemer of voor een mindervalide bezoeker. Het aantal parkeerplaatsen bedraagt 8 plaatsen. Hiervan moeten er in ieder geval 5 behouden blijven.

4 Uitgangspunten

4.1 Gemeentelijke uitgangspunten

Op basis van de voorgaande hoofdstukken zijn de volgende ruimtelijke uitgangspunten voor de islamitische begraafplaats geformuleerd.

4.1.1 Ruimtelijke uitgangspunten

- De ruimtelijke aanpassingen aan het perceel passen binnen de uitstraling van de gemeentelijke begraafplaats, waarbij het karakter van begraven in het groen wordt behouden met respect voor cultuurhistorie en de groenstructuur.
- De groenstrook aan de buitenrand van de begraafplaats blijft gehandhaafd. Aan de zijde van de achtertuinen van de woningen aan het Houtensepad wordt de groenstrook hersteld.
- De inrichting van de islamitisch begraafplaats hoeft niet identiek te zijn aan de gemeentelijke grafvakken. VUMO heeft daarin een autonomie en 'eigenheid' is welkom.
- De algemene functies (wandelen, ontmoeten, zingeving en genieten van de rust in een parkachtige omgeving) van de gemeentelijke en bijzondere begraafplaats incl. de toegankelijkheid blijven behouden.
- Er wordt terughoudend omgegaan met het aanbrengen van nieuwe verharding. Bij het vervangen van de asfaltpaden in de toekomst wordt halfverharding toegepast zoals nu ook gedaan wordt op de algemene begraafplaats.
- VUMO houdt rekening met de omvang van de grafbedekkingen. Het is toegestaan om maximaal 34% van het gehele perceel te verharden (incl bebouwing)
- De islamitische begraafplaats is toegankelijk via de bestaande hoofdentree (Maansteenweg) die reeds wordt gebruikt voor de algemene begraafplaats.
- Voor de bezoekers moet het herkenbaar en duidelijk zijn waar de grens is tussen de islamitische begraafplaats en de algemene begraafplaats door middel van een haag.
- De gemeentelijke parkeerplaats aan het einde van de Maansteenweg (beschikbare capaciteit 46 voertuigen) wordt gezamenlijk gebruikt.
- In een beheer- en uitgifteovereenkomst maken gemeente en VUMO nadere (financiële) afspraken over het medegebruik door VUMO van deze parkeerplaatsen.
- Aansluitend aan deze parkeerplaats is de mogelijkheid voor een zeer beperkte uitbreiding van de parkeerplaats tot 57 voertuigen. Aangezien deze uitbreidingslocatie momenteel volledig is begroeid met bomen en heesterbeplanting wordt zeer terughoudend omgegaan met deze mogelijkheid. Indien als gevolg van frequente parkeeroverlast de urgentie van uitbreiding toeneemt, wordt deze mogelijkheid onderzocht. Eventuele kosten die dit initiatief (zowel de voorbereiding als de realisatie) met zich meebrengt zullen door beide partijen worden gedragen evenredig naar het werkelijke gebruik.
- VUMO mag mede gebruik maken van de 5 parkeerplaatsen op de begraafplaats (bijv. voor de lijkwagen, voor de beheerder, voor de naaste familie bij een uitvaart, voor onderhoudswerkzaamheden).
- Het is niet toegestaan een bouwwerk te plaatsen op de begraafplaats met uitzondering van een bouwwerk voor bijv. opslag (berging), ter grootte van maximaal 20 m² BVO en met een hoogte van max. 3 meter. Deze berging kan worden gerealiseerd in de buurt van de parkeergelegenheid (zie randvoorwaardenkaart). De opslag dient te worden omzoomd door een haag of bosbeplanting.
- Rondom dit eventuele bouwwerk dient inheemse beplanting te worden aangebracht zodat het goed aansluit bij de directe omgeving. Ook het realiseren van een sedumdak op het bouwwerk is uitgangspunt en draagt bij aan de groene inpassing en het bestrijden van hittestress.

- Een grondopslag is toegestaan tbv de begraafplaats. Ook hiervoor is een zoekgebied op de randvoorwaardenkaart aangegeven. Dit gronddepot mag max 50m² bedragen. Het gronddepot dient te worden omzoomd door een haag of bosbeplanting.
- Er wordt geen verlichting aangebracht op het veld waar de graven zijn.

4.1.2 Technische uitgangspunten

Begraven

- Er mag geen permanente grafbekisting in de grond worden aangebracht (vanwege hemelwater-/grondwaterafvoer en de bescherming van de bodemkwaliteit). Er mogen wel tijdelijke platen worden gebruikt ter voorkoming van het instorten van het graf voor de teraardebestelling.
- De nog aanwezige botten en grafrestanten worden voor de uitgifte van het terrein aan VUMO zoveel als mogelijk geruimd (verantwoordelijkheid gemeente).
- Alvorens de grond aan VUMO wordt uitgegeven wordt een bodemonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek wordt uitgevoerd nadat de grond is geruimd van botrestanten ed.

Groen

- De groenstrook (het rode perceel op bijlage 1, als ook de groenstrook in het blauwe perceel, zie ook randvoorwaardenkaart) moet duurzaam in stand worden gehouden want deze fungeert als zicht- en geluidsbuffer tussen de openbare buitenruimte (aan de Bokstraat) c.q. achtertuinen (van de huizen aan het Houtensepad) en de begraafplaats. Het maakt onderdeel uit van de groenstructuur van de hele begraafplaats. In dit deel mag niet worden gebouwd en ook niet begraven.
- Langs de gehele groenstrook wordt een werkstrook vrijgehouden met een breedte van 3 meter (ten behoeve van het onderhoud van de beplantingen in de groenstrook). In deze werkstrook mag niet worden begraven.
- VUMO is verantwoordelijk voor het onderhoud en instandhouden van deze groen- en werkstroken. VUMO stelt een onderhoudsplan op voor het beheer en onderhoud van de groenstrook. Dit onderhoudsplan moet opgesteld worden door een deskundig bureau en goedgekeurd door de gemeente.
- De uitvoering van het onderhoud moet professioneel worden uitgevoerd conform het onderhoudsplan.
- De groenstrook aan de zijde Houtensepad is enkele jaren geleden rigoureus gesnoeid waardoor de afschermende functie aanzienlijk is afgenomen. De gemeente is verantwoordelijk voor het herstel van de bufferfunctie door het aanplanten van nieuwe beplanting. De direct aanwonenden en VUMO worden hierbij betrokken.
- Alle bomen binnen het plangebied moeten worden onderhouden en gehandhaafd, ook op de plaatsen waar botten niet zijn geruimd. Bij het wegvallen van de bomen (vanwege ouderdom, storm of andere oorzaak) worden de bomen. Hierbij geldt de beleidsregel [Herplant naar Waarde](#): herplant met zelfde ordegrootte boom, een minimale aanplantmaat van 16-18 cm en herplant met 'ecologisch waardevolle soort'.
- Bomen worden niet gesnoeid of getopt, alleen dood hout mag worden verwijderd. Alleen als het in het belang van de boom of van de veiligheid is, worden bomen gesnoeid.
- In de grond onder de kroonprojectie van deze bomen mogen geen grondwerkzaamheden worden uitgevoerd en mag geen opslag plaatsvinden. Binnen de contouren van de kroonprojectie van de bomen mag niet worden begraven.
- Bij het aanbrengen van nieuwe beplanting inheemse beplanting toepassen.
- Ter afscheiding tussen de islamitische en openbare begraafplaats alleen hagen aanplanten (maximaal 1,20 meter hoog), zodat fauna vrije toegang heeft/houdt. Deze hagen geven structuur aan de begraafplaats. Bij de ingangen van de begraafplaats mogen de hagen hoger als accentuering van deze entrees.

Verharding

- De paden op de islamitische begraafplaats mogen worden verwijderd of aangepast. Deze paden zijn secundair, ze maken geen deel uit van het cultuurhistorische hoofdpad dat gelegen is ten oosten van de islamitische begraafplaats. Ook liggen de paden buiten de hoofdroute van entree naar aula.
- Wanneer paden worden verwijderd, dient rekening te worden gehouden met eventuele aanwezigheid van teerhoudend asfalt.
- Het terrein is toegankelijkheid voor mindervaliden en slechtzienden. De paden op de begraafplaats zijn minimaal 1.20 meter breed en drempelloos.
- Als er nieuwe paden worden aangebracht of oude paden worden vervangen, dan onverharde of halfverharde paden toepassen.
- De werkstrook langs de groenstrook krijgt een groene uitstraling. Het talud mag niet afkalven/eroderen door het gebruik van machines. Eventueel halfverharding toepassen.

Afwatering

- Uitgangspunt is dat regenwater lokaal infiltreert in de zandige bodem en hoeft niet te worden afgevoerd.
- Door beperkt gebruik van verharding (max 34% verharding, begraven in de grond, beperkte of doorlaatbare grafbedekking) en geen permanente grafbekisting) is geen wateroverlast te verwachten. De grondwaterstand op deze locatie varieert tussen hoog 0,7 m NAP en laag 0,4 m NAP en het grafveld ligt >3 m NAP. Bij een grafdiepte van 1,5 meter is er dus nog voldoende afstand tot het grondwater.
- Indien er (bijvoorbeeld door klimaatverandering) toch wateroverlast ontstaat, dienen hiervoor extra voorzieningen te worden genomen door VUMO (wadi, greppel of drain).

Beheer en onderhoud

- VUMO is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van alle voorzieningen op het aan hen uit te geven terrein.
- Voor opslag van klein materieel mag een voorziening worden gebouwd, ter grootte van maximaal 20 m² en met een maximale hoogte van 3 meter, in de entreezone, bij voorkeur nabij de parkeerplaats (zie randvoorwaardenkaart voor het zoekgebied voor deze voorziening). Het inpassen van deze voorziening dient zorgvuldig te gebeuren met behulp van inheems groen.
- Voor het onderhoud van de begraafplaats dienen milieuvriendelijke methoden te worden gebruikt. Gebruik van chemisch middelen voor bijvoorbeeld onkruidbestrijding is niet toegestaan, voor het maaien van het perceel worden elektrische of hand- maaimachines gebruikt.
- Voor het onderhoud van de islamitische begraafplaats wordt een onderhoudsplan opgesteld waarin aangegeven staat welke maatregelen wanneer worden uitgevoerd. Dit is van belang om te voorkomen dat door het nalaten van onderhoud overlast op de omgeving ontstaat (bijv. door ongewenste onkruidgroei).
- VUMO dient zorg te dragen voor de inzameling van vrijkomende afval- en grondstoffen, zoals groenafval en overtollige grond.
- De opslag en het transport van deze afval- en grondstoffen mag niet belastend zijn voor het milieu, de bodem en de buurtbewoners.

Overige voorzieningen

- VUMO neemt het initiatief en draagt de verantwoordelijkheid om, indien gewenst, zelf bewegwijzeringsborden e.d. informatie in de openbare buitenruimte te plaatsen, na instemming door de gemeente.
- De waterleiding die momenteel nog deels onder het perceel ligt, wordt verlegd buiten het perceel.
- Openingstijden voor bezoek van de bijzondere begraafplaats volgen de openingstijden van de algemene begraafplaats

- Honden zijn nergens op de begraafplaats toegestaan, zowel op het algemene als bijzondere deel. Uitgezonderd hulphonden.
- VUMO heeft ook buiten openingstijden de mogelijkheid het terrein en de parkeerplaats te gebruiken (voor o.a. onderhoud, rekening houdend met de reguliere werktijden). Hiervoor worden sleutels ter beschikking gesteld (nadere afspraken worden opgenomen in een beheerovereenkomst).
- Op de islamitische begraafplaats komt een gronddepot voor vrijkomende grond en het aanvullen van de graven. Deze grond is afkomstig van de begraafplaats Tolsteeg en wordt niet van buitenaf aangevoerd. Een eventueel overschot wordt onder de verantwoordelijkheid van VUMO van de locatie afgevoerd.

Figuur 2 Randvoorwaardenkaart IB Tolsteeg

4.2 Medegebruik

De islamitische begraafplaats grenst direct aan de gemeentelijke begraafplaats. Daarnaast zal VUMO, vanwege de beperkte ruimte, niet in de gelegenheid zijn om volledig zelfvoorzienend te realiseren of exploiteren. Daarom wordt, binnen wettelijke mogelijkheden, gebruik gemaakt van de gelegenheid om gemeentelijke voorzieningen met VUMO te delen.

4.2.1 Uitgesloten van (mede)gebruik

De mogelijkheden voor de inzet van materieel en materiaal van de gemeente door of voor VUMO zijn om juridische redenen zeer beperkt. In beginsele geldt daarom dat:

- VUMO geen gebruik maakt van gemeentepersoneel, ook niet op inhuurbasis.
- VUMO het onderhoud aan de islamitische begraafplaats niet uitbesteedt aan de gemeente.
- VUMO geen (mede)gebruik maakt van de gemeentelijke opslagruimte(n)/ loods.
- VUMO geen gebruik maakt van het materieel/materiaal van de gemeente zoals bijv. een grafdeelfmachine.
- VUMO geen gebruik maakt van op de algemene begraafplaats aanwezige nuts-voorzieningen (water, riool, elektra).

4.2.2 Beheerovereenkomst

De afspraken over het medegebruik van de gemeentelijke parkeerplaatsen, entree en omheining worden separaat vastgelegd in een beheerovereenkomst.

In de beheerovereenkomst wordt een overzicht opgenomen over de verdeling van de kosten van medegebruik en vervanging.

4.2.3 Medegebruik voorzieningen

VUMO krijgt net als begrafenisondernemers de reguliere mogelijkheid om gebruik te maken van de volgende openbare voorzieningen op de begraafplaats:

- VUMO kan de aula en/of condoleanceruimte huren conform de gemeentelijke tarieven. Hierbij wordt opgemerkt dat wanneer koffie e.d. gewenst is, verplicht gebruik dient te worden gemaakt van de cateraar waarmee de gemeente een overeenkomst heeft.
- Voor het gebruik van de overige ruimten (voor bijv. een vergadering) is het gemeentelijk verhuurbeleid voor gemeentelijk vastgoed van toepassing.
- VUMO en de bezoekers mogen gebruik maken van het openbaar toilet van de begraafplaats.

5 Ontwerptoelichting schetsontwerp

Op basis van het concept IPvE heeft VUMO een schetsontwerp voor de inrichting van de begraafplaats laten maken. Dit ontwerp wordt nog verder uitgewerkt in overleg met de gemeente.

5.1 Uitgangssituatie

Het plangebied voor de islamitische begraafplaats kent een heldere hoofdopzet. Het is een open veld met solitaire bomen en een stevige, groene omzoming aan de noord- en westzijde. Het terrein is toegankelijk via wandelpaden die goed aansluiten op de formele padenstructuur van de begraafplaats.

5.2 Hoofdopzet

Deze hoofdopzet wordt gekoesterd in het schetsontwerp. De groene omzoming aan de noord- en westzijde wordt gehandhaafd en zorgt voor een dichte begrenzing met de omliggende woningen. Aan de oostzijde wordt via een lage haag de begrenzing van de islamitische begraafplaats gemarkeerd. De huidige padenstructuur wordt benut en krijgt groene accenten bij de entrees van de islamitische begraafplaats. Op het terrein zelf worden graspaden toegevoegd. Met de graspaden en lage hagen worden vier grafvelden van elkaar onderscheiden die ruimte bieden aan verschillende doelgroepen.

5.3 Groene eilanden

De solitaire bomen worden behouden en vormen de 'groene eilanden' op het terrein. Met zitgelegenheid en (geur)rijke beplantingen worden dit dé rustmomenten op de begraafplaats. Ook worden enkele accenten toegevoegd aan het einde van de looplijnen. Dit zijn bijvoorbeeld beplantingsvakken met een kunsttoevoeging.

5.4 Entree

Bij de entree van de islamitische begraafplaats blijft het huidige parkeerterrein bestaan. Er verdwijnen 3 parkeerplaatsen om ruimte te maken voor een berging/werkplaats en een ruimte voor grond- en groenafval.

5.5 Graven

De graven zijn georiënteerd op Mekka. Vanwege de ligging van de begraafplaats is een efficiënte indeling mogelijk. De grafmarkeringen moeten nog worden uitgewerkt. Gedacht wordt aan markeringen die vlakliggend in het maaiveld worden toegepast zodat het groen beeldbepalend blijft.

6 Verantwoordingsproces

6.1 Participatieproces

In de periode tussen het raadsbesluit van februari 2022 en het opstellen van dit IPvE zijn de aandachtspunten van de buurtbewoners geïnventariseerd. De bronnen voor deze informatie zijn een buurtbijeenkomst in maart 2022, diverse individuele gesprekken en contactmomenten met een buurtafvaardiging van de direct omwonenden. Vervolgens is het concept IPvE in september 2023 besproken met de buurtafvaardiging en bewoners die zich op uitnodiging (middels een wijkbericht) hadden aangemeld.

De aandachtspunten van een afvaardiging uit de buurt richten zich op:

- De buurt heeft de wens tot intensieve betrokkenheid via co-creatie aangegeven, in lijn met het uitgangspunt van de gemeente Utrecht van Samen Stad Maken. Zo willen wij onder andere actief betrokken worden bij de inrichtings- en beheerovereenkomst van de begraafplaats door VUMO.
- De buurt verzoekt de groenstrook niet mee te verkopen, in lijn met staand beleid gemeente Utrecht en in belang van duurzaam behoud en onderhoud van de waardevolle 60-jaar oude bomen.
- Kwantitatieve criteria over maximaal percentage verharding, op basis van advies waterschap, om wateroverlast en heat-island effect te voorkomen. Geen betonnen grafplaten zoals eerder werd gezegd door VUMO.
- Een parkeeronderzoek uitgevoerd door een onafhankelijke en professionele partij
- Groene afscheiding tegen zichtoverlast met inheemse begroeiing, in overleg met omwonenden en helderheid over waar en wanneer deze geplaatst/geplant zal gaan worden
- De begraafplaats maakt onderdeel uit van de ecologische zone in Utrecht en heeft is een belangrijke verbindingzone in het groenstructuurplan. Dit betekent dat een ecologische visie onderdeel moet zijn van PvE.
- Onderhoudswerkzaamheden moeten op professionele wijze worden uitgevoerd
- Afspraken over niet mogen doorverkopen grond, of eerste koop recht van gemeente
- Duidelijke en handhaafbare afspraken over beheer en onderhoud van het groen op de begraafplaats
- Duidelijke afspraken over handhaving door gemeente op alle te maken afspraken met VUMO

De volgende aandachtspunten zijn opgenomen in het programma van eisen:

- Het duurzaam in standhouden van de aanwezige groenvoorzieningen en de bomen, inclusief de groenstrook om het perceel
- Het voorkomen van schade aan het wortelstelsel van de bestaande bomen.
- Het voorkomen van wateroverlast in de omgeving.
- Er mag geen permanente grafbekisting in de grond worden aangebracht.
- De invloed op zicht- en geluidsoverlast.
- Het vastleggen van randvoorwaarden in dit IPvE en in beheer- en koopovereenkomsten.
- Aandacht voor parkeren en bereikbaarheid, door het mede-gebruik van bestaande parkeerfaciliteiten en tellingen bij islamitische begrafenissen elders.

6.2 Samenwerkingsproces

Begin 2020 is de gemeente Utrecht door verschillende organisaties benaderd met het verzoek hen te helpen bij het realiseren van een eigen islamitische begraafplaats in Utrecht.

Naar aanleiding van deze verzoeken heeft het college in 2020 een verkenning uitgevoerd naar de wettelijke kaders, de haalbaarheid en de mogelijke locaties voor het laten realiseren van een eigen islamitische begraafplaats in Utrecht.

Op basis van deze verkenning is duidelijk geworden dat de realisatie van een islamitische begraafplaats in Utrecht kansrijk is. De gemeente heeft eind 2021 van twee organisaties een afzonderlijk verzoek met aanvullende informatie ontvangen, waarin zij beiden de raad verzoeken aan hen grond beschikbaar te stellen voor een door henzelf te realiseren en beheren islamitische begraafplaats.

In februari 2022 heeft de raad vervolgens besloten in te stemmen met het verzoek van Verenigde Utrechtse Moslims (VUMO) van 23 juli 2021 om aan VUMO grond aan te wijzen voor het hebben, aanleggen en in standhouden van een bijzondere (islamitische) begraafplaats. Na dit besluit is de planvoorbereiding opgestart.

Hierbij is intensief overleg gevoerd met VUMO om uitgangspunten voor dit IPvE en een door hen op te stellen inrichtingsplan af te stemmen. In de loop van dit proces is er meer zicht gekomen op de wijze waarop VUMO gebruik kan gaan maken binnen de gestelde kaders van de begraafplaats en waar mogelijkheden zijn voor samenwerking in de uitvoering.

7 Uitvoerbaarheid

7.1 Economische uitvoerbaarheid

De gemeente geeft een perceel grond uit bestemd en geschikt voor (de ontwikkeling van) een islamitische begraafplaats. Conform de Wet op de lijkbezorging worden hieraan redelijke voorwaarden verbonden, waaronder een koopprijs voor de grond, afspraken over beheer en onderhoud en afspraken over medegebruik van voorzieningen.

De gemeentelijke plan- en ontwikkelingskosten worden grotendeels gedekt uit de opbrengsten van de gronduitgifte. Voor de gemeente gaat het naast de plankosten ook om bv de kosten die worden gemaakt voor het "bouwrijp" opleveren van het perceel om het (opnieuw) geschikt te maken voor de beoogde bestemming.

VUMO zal voor het medegebruik van voorzieningen op begraafplaats Tolsteeg een kostendekkende bijdrage dan wel huurprijs betalen.

Ten behoeve van deze ontwikkeling heeft VUMO een exploitatieplan opgesteld.

VUMO heeft Gedeputeerde Staten van de provincie verzocht om de redelijke voorwaarden voor uitgifte van het perceel grond vast te stellen (artikel 40, lid 3, Wlb). Nadat GS hierover in 2025 een besluit heeft genomen, hebben gemeente en VUMO overeenstemming bereikt over de voorwaarden voor uitgifte van het perceel. Daarmee kan het IPvE nu worden vastgesteld door het College en kunnen de vervolgstappen worden gezet richting overdracht van de grond.

7.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

In de buurt is een bewonersbijeenkomst gehouden waarbij de wens om te beschikken over een eigen begraafplaats is toegelicht door de initiatiefnemers. Bewoners hebben hier de gelegenheid gehad om verduidelijkende vragen te stellen over het plan. Een deel van de vragen heeft betrekking op de inrichting van de begraafplaats, deze zijn verwerkt in het inrichtingsplan van VUMO. Andere vragen hadden betrekking op groen, parkeren, het gebruik en het beheer. In het IPvE zijn de aandachtspunten opgenomen bij de desbetreffende paragraaf. Het IPvE is vervolgens nog besproken met bewoners en tenslotte nogmaals met VUMO, opdat ze het inrichtingsplan kunnen opstellen binnen de kaders van dit IPvE.

Na het opstellen van het IPvE en een concept inrichtingsplan (door VUMO) is een tweede bewonersbijeenkomst georganiseerd, om de plannen toe te lichten. Vervolgens konden belanghebbenden nog een zienswijze indienen. Er is één zienswijze ingediend, die heeft geleid tot een kleine aanpassing in de randvoorwaardenkaart van dit IPvE; er is een heester toegevoegd, die in stand moet worden gehouden.

8 Vervolgtraject

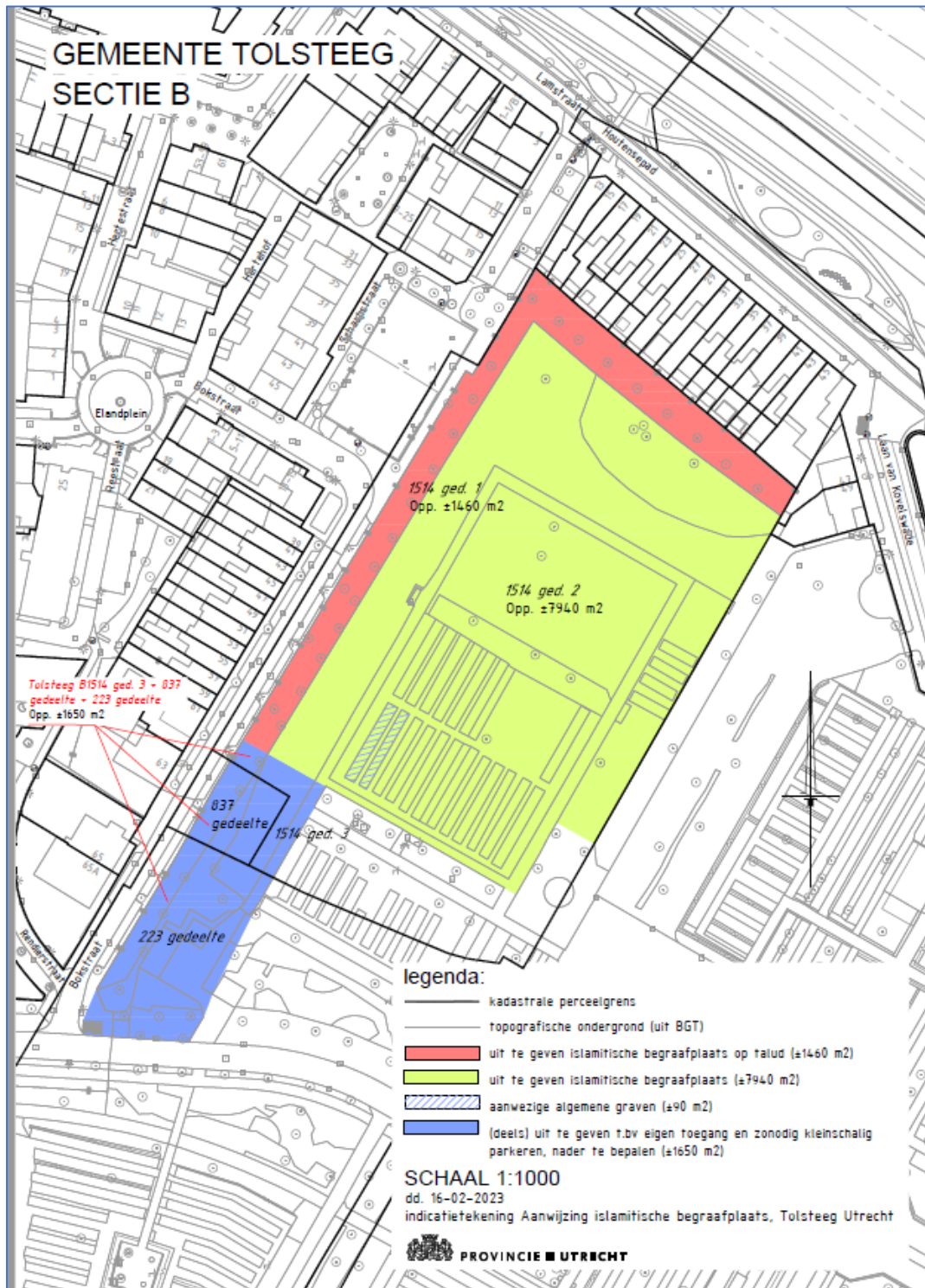
Parallel aan het IPvE is het inrichtingsplan door VUMO opgesteld, dat aan de bewoners is gepresenteerd tijdens een bijeenkomst eind 2023. De belanghebbenden konden vervolgens nog een zienswijze indienen. Met de vaststelling van dit IPvE en het bouwrijp maken van de grond, kunnen nu de vervolgstappen worden gezet richting overdracht van de grond en ingebruikname van de nieuwe begraafplaats.

Na doorlopen van Didam- en Bibob-procedures kunnen beheer- en uitgifteovereenkomst worden getekend. Daarna kan de grond aan VUMO in eigendom worden overgedragen. Zodra VUMO het perceel heeft ingericht, neemt het college nog een definitief besluit over ingebruikname van de grond als particuliere begraafplaats.

Planning op hoofdlijnen:

- Afronden ruimingswerkzaamheden begraafplaats: 1^e kwartaal 2026
- Vaststellen IPvE in college: 1^e kwartaal 2026
- Publicatie voornemen tot verkoop (Didam-arrest): 1^e kwartaal 2026
- Doorlopen Bibob-toetsing: 1^e en 2^e kwartaal 2026
- Overdracht perceel aan VUMO: 3^e kwartaal 2026
- Inrichten begraafplaats door VUMO: 3^e kwartaal 2026
- Collegebesluit tot ingebruikname begraafplaats: eind 2026

Bijlage 1 Tekening aanwijzingsbesluit

Bijlage 2 Indicatieve verkooptekening

